

Heç bir cinayət cəzasız qalmayacaq

Ermənilərin Meşəlidəki qanlı izləri

1988-ci ilin fevralında ermənilərin 70 il gizli qalmış daşnak xisləti üzə çıxdı. Bundan sonra onlar Qarabağda daha da fəallaşdılar, silahlandılar. Çox keçmədi ki, erməni cinayətkar dəstələri əsrlərdən bəri ata-baba yurdlarında, Qarabağın qədim kəndlərində yaşayan azərbaycanlılara hücum etdilər. Keçmiş ittifaq rəhbərliyi yenidən başlayan bu hadisələrə göz yumdu, silahlı hücumların qarşısı alınmadı. Törətdikləri cinayətlərə görə cəzalandırılmayan ermənilərin getdikcə ayaqları yer aldı, hücumlarını daha da gücləndirdilər.

İşğalçıların azgınlıqları gücləndikcə Qarabağda yaşayan azərbaycanlıların həyatları üçün təhlükələr də artırdı. İlk vaxtlar yalnız gecələr kəndlərə hücum çəkən ermənilər bir müddətdən sonra gündüzlər də silaha əl atdılar. Qəflətən kəndlərə soxulan quldurlar evləri yandırır, sakinləri gülləboran edirdilər. Camaat ermənilərə müqavimət göstərirdi, doğma ocaqlarından çıxırdılar. Yurdlarına sahib dururdular. Ermənilər 1991-1992-ci illərdə Meşəlidə, Qaradağlıda, Malıbəylidə, Xocalıda və azərbaycanlılar yaşayan digər yaşayış məntəqələrində qırğınlar, soyqırımlar həyata keçirirdilər.

Meşəli faciəsi tariximizə qanla yazılıb. Həmin hadisələrdə düşmənlər 25 nəfər kənd sakinini qanına qəltan etdilər. Meşəli kəndinin sakinlərinin min bir əzab-əziyyətlə tikdikləri evləri odlara qaladılar, özlərini isə böyük amansızlıqla öldürdülər. Erməni qəddarlığının, erməni faşizminin iç üzünü, qanlı sifəti bu faciə zamanı daha aydın göründü. Amma unutmamaq olmasın ki, ədalət gec-tez öz yerini tutur. Bu günlərdə Laçın postundan keçib Ermənistanı qaçmaq istəyən Meşəli faciəsində sakinləri amansızcasına qətlə yetirən Vaqif Xaçaturyanın 32 il sonra həbs olunması dediklərimizə daha bir sübutdur.

Meşəli camaatı 32 il əvvəl başlarına gətirilən qanlı faciəni unuda bilmirlər. Bu günlərdə sakinlərlə söhbət edib ermənilərin Meşəlidə törətdikləri qanlı hadisələri bir daha yada saldıq. Onlar bu qanlı hadisəni törədənlərdən birinin - Vaqif Xaçaturyanın həbs olunmasını ədalətin cinayət üzərindəki tənənesi kimi qarşıladılar.

Meşəli kənd sakinini Quliyev Eldar Qənimət oğlu şahidi və iştirakçısı olduğu qanlı hadisələrdən ürəkağrısı ilə söz açdı. Dedi ki, Qarabağ ətrafında hadisələr başlayanda ordu sıralarından yenidən qaçıtmışdım. Uşaqlığım, gəncliyim keçən Meşəli erməni qəsb-

karlarının hücumuna məruz qalan ilk kəndlərdən biri oldu. 1991-ci ilin əvvəllərindən düşmənin hücumları daha da gücləndi. İşğalçıların həmlələrinin qarşısını almaq üçün özünümüdafiə dəstəsi yaradılmışdı. Silah sarıdan korluq çəkirdik, ov tüfəngləri ilə silahlanmışdıq, yalnız beş ədəd avtomatımız var idi. Bunlarla da təpədən-dırnağadək silahlanmış düşmənin qarşısını almaq müşkül məsələydi. Bizim üçün nə qədər təhlükəli olsa da, kəndimizi düşmənlərdən qoruyurduq. Mənim kimi qardaşlarım Mətləb və İsmayıl da işğalçılara qarşı vuruşurdu. Qəsbkarlar Meşəlini ələ keçirməyə, sakinlərini isə öldürməyə çalışırdılar.

Eldar Quliyev bir anlıq danışıqına ara verib fikrə getdi, olub-keçənləri xatırlayıb yenidən sözü davam etdi:

- Hələ qışın gəlişindən xeyli əvvəl havalar soyumuşdu. 1991-ci il dekabrın 22-si heç səhər gözlərini açmağa macal tapmamış, güllə səsləri aləmi başına götürdü. Döyüşçülərdən başqa demək olar ki, hamı yuxudaydı. Ermənilər səsgücləndiricilərlə bizə təklif edirdilər ki, silahları yerə qoyub kəndi tərk edək. Silahı könüllü yerə qoyanlara kənddən sağ-salamat çıxmağa zəmanət verirdilər. Onlara tabe olmayanları isə ölümlə hədələyirdilər. Göz-gözü görmədiyindən düşmənlərin hansı istiqamətdən irəlilədiyini müəyyənləşdirmək mümkün deyildi. Bizim nə əlimizdəki silahı, nə də yaşadığımız kəndi ermənilərə təslim etmək fikrimiz var idi. Gördülər ki, onların tələblərini yerinə yetirmirik. Bundan sonra atəş səsləri aləmə yayıldı. Kənd uğrunda qanlı döyüş başladı. Yavaş-yavaş hava açılır, yer üzünü işıqlandırır. İşıqlananda baxıb gördük ki, kəndə hücum çəkənlərin sıralarında ermənilərdən daha çox ruslar var. Bunlar Xankəndidə yerləşən 366-cı alayın zabit və əsgərləri idilər. Onlar da ermənilərlə bərabər bizə qarşı vuruşur, kəndimizi ələ keçirməyə çalışı-

dılar. Belə gərginliyi görən kimi evimizə baş çəkib atama, anama dedim ki, sağ qalmaq, düşmən əlinə keçməmək üçün evdən çıxıb meşələrə, dağlara üz tutsunlar. Valideynlərimdən arxayın olandan sonra döyüşə qoşuldum. Kəndin aşağısından irəliləyən düşmənlər evlərə od vurmuşdular. Elə bil dünyanın sonu idi. Təəssüf ki, kənd uğrunda döyüşdə qardaşlarım - İsmayıl və Mətləb şəhid oldular. Sonra daha bir dəhşətli xəbər eşitdik. Ermənilər meşə ilə geri çəkilən kənd sakinlərini amansızcasına qətlə yetirmişdilər. Atam Qənimət də, anam Ruba da öldürülənlərin arasında idi. Mənim üçün çox böyük faciə baş verdi. Həm qoynunda dünyaya göz açdığım kəndimizi, həm də doğmalarımı itirdim. Bu günlərdə Laçın postunda tutulan Vaqif Xaçaturyan camaatımızı öldürən cinayətkarlara başçılıq edirdi. Xaçaturyan çox amansız canı idi. Kəndimizin camaatına ən çox o, zülm edən, işgəncə verən idi. Əlinə düşən azərbaycanlıları amansızcasına qətlə yetirir, heç kimi sağ buraxmırdı. Azərbaycanlıları görən gözü yox idi. Xaçaturyanın qardaşları da onunla bərabər vuruşurdu. Ümid edirəm ki, həbs olunan bu cani layiqli cəzasını alacaq.

Meşəli kənd sakinini Qələbə Hübətovanın da neçə illərdir ki, ürəyi dağlıdır. O, 22 dekabr 1991-ci ildə Meşəli kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə həyat yoldaşı Hübətov Bilal Müseyib oğlunu itirib. Həmin qanlı-qadali hadisələrdən söz açan Qələbə xanım dedi ki, getsin o günlər bir daha gəlməsin. Mən Laçın rayonunda dünyaya göz açmışam. Sonra Meşəli kəndinə gəlmişəm. Dünyanın cənnət guşəsi olan Qarabağda çox firavan yaşayırdıq. Təəssüflər olsun ki, ötən əsrin səksəninci illərinin sonlarında erməni faşizmi baş qaldırdı. Ondən sonra həyatımızın ritmi pozuldu, Qarabağ qana boyandı. Güllə səsləri illərdən bəri yaşadığım Meşəliyə də gəlib çatdı. Ermənilərin

kəndimizə olan hücumları ara vermirdi. Əli silah tutan cananlar düşmənlərlə vuruşurdular. Həyat yoldaşım da onların sırasında idi. Bir gün kəndimizə yeni yaranan ordunun 15 əsgəri göndərildi. Onlar da camaata kömək edir, ermənilərlə vuruşurdular. Vəziyyət getdikcə gərginləşirdi.

1991-ci il dekabr ayının 22-də ermənilər səhərə yaxın, haradasa, gecə saat dörd-beş radələrində kəndimizə hücum çəkdi. Biz uşaqlarla nigaran-nigaran evdə oturub gözləyirdik. Günortadan bir az keçmiş ordumuzun əsgərlərindən ikisi - Tahir və Hidayət özlərini tələm-tələsik bizə yetirib dedilər ki, vəziyyət çox pisdir. Kəndin işğal olunması təhlükəsi var. Deməli, evdə qala bilməzdik. Əsgərlər dedilər ki, vaxt itirmədən kəndi tərk edib, meşəyə çəkilin. Biz də ləngimədən əlimizə keçən pal-paltardan götürüb məhəlləyə çıxdıq. Kəndin çıxacağında qadınların, qocaların və uşaqların bir yerə yığıldığını gördük. Kəndimizdə Yaqub adlı bir yük maşının sürücüsü var idi. Camaat öldürülənlərin meyitini onun maşınına yığırdı. Yol rahat olmadığından texnika yuxarı qalxa bilmirdi. Buldozer qabağa düşüb yol açır, meyitlər yığılmış maşın isə yavaş-yavaş üzünü Qırxqız dağına tərəf qalxırdı. Yük maşını meyitləri Laçın rayonunun Fərraş kəndinə gətirdi. Camaat köməkləşib meyitləri burada dəfn etdi. Vəziyyət nə qədər gərgin olsa da, yaxın günlərdə Meşəliyə dönəcəyimizə ümid edirdik. Təəssüf ki, bu mümkün olmadı. Nə yaxşı ki 44 gün çəkən Vətən müharibəsində Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında ordumuz torpaqlarımızı işğaldan azad etdi. Bu xəbərdən ürəyimiz açıldı, üzümüz güldü. Ümid edirik ki, yaxın günlərdə doğma yurdumuz olan Meşəliyə - od içində yana-yana qoyub gəldiyimiz kəndimizə qayıdacağıq".

Qələbə Hübətova söhbətinin sonunda onu da dedi ki, bu günlərdə 32 il əvvəl Meşəlidən çıxanda Laçın rayonunun Fərraş kəndində dəfn etdikləri doğmalarının məzarlarını ziyarət edə bilərlər. Onun həyat yoldaşı Bilal Hübətovun da məzarı orada - həmin müqəddəs məkəndədir.

Gün gələcək ki, illərdən bəri yurd həsrəti ilə qovrulan insanlarımız kimi Meşəli kəndinin sakinləri də doğma ocaqlarına dönəcəklər.

Vahid MƏHƏRRƏMOV